

*Вс. № 29/01.1.3-45
виг 20.04.2018р*

До спеціалізованої вченої ради
К 11.051.12
у Донецькому національному
університеті імені Василя Стуса
21001, м. Вінниця, вул. Островського,
14

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу
Уралової Юлії Павлівни «Господарсько - правове регулювання
посередницької діяльності у сфері страхування»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.04 –
господарське право, господарсько-процесуальне право**

Актуальність теми дослідження. Тема дисертаційної роботи присвячена актуальним у господарсько-правовій науці теоретичним та практичним проблемам правового регулювання посередницької діяльності у сфері страхуванні.

Із здобуттям Україною незалежності, розпочалися глобальні соціально-економічні перетворення, пов'язані із трансформаційними процесами переходу від планової економіки до ринкових засад господарювання. Це призвело до скасування державної монополії на страхування і появи приватних страхових компаній.

Прийняття Декрету Кабінету Міністрів України «Про страхування» від 10 травня 1993 року та, в подальшому, Закону України «Про страхування» від 07 березня 1996 року створило правову базу для провадження діяльності страховими посередниками. Якщо генеза діяльності страхових агентів на теренах сучасної України бере свій початок ще з XVIII ст., то інститут страхових та перестрахових брокерів почав розвиватися нещодавно. На сьогодні правове регулювання організації та здійснення посередницької діяльності у сфері страхування, а також правове становище суб'єктів такої діяльності характеризується наявністю великої кількості проблемних аспектів, колізій та лакун, що зумовлює неналежний державний контроль за діяльністю в цій сфері. Вказане безпосередньо впливає на якість послуг, які надаються страховими посередниками, стан довіри з боку потенційних споживачів до посередників у вказаній сфері та на розвиток ринку страхування в цілому.

На жаль, з кожним роком в Україні спостерігається негативна тенденція розвитку посередництва у сфері страхування: кількість страхових посередників зменшується.

Активні інтеграційні процеси України до Європейського Союзу, як ніколи, потребують вивчення та запозичення іноземного досвіду регулювання

посередницької діяльності у сфері страхування, зважаючи на багаторічну історію становлення та розвитку інституту професійних посередників у вказаній сфері.

Враховуючи зазначене, значимість розвитку сфери посередницьких послуг у сфері страхування, а також наявність об'єктивних проблем у правовій регламентації діяльності та правового становища страхових агентів, страхових та перестрахових брокерів в Україні обумовлюють актуальність теми дисертаційної роботи.

З огляду на це, обрана Ю.П. Ураловою для дослідження тема «Господарсько-правове регулювання посередницької діяльності у сфері страхування» є беззаперечно актуальною. Вказані обставини й визначили тему дисертаційної роботи та її практичне значення.

Наукова новизна, оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації та їх достовірність.

Аналіз положень, пропозицій та висновків запропонованої на розгляд дисертації дозволяє визнати їх достатню обґрунтованість та достовірний характер, наявних як у самому предметі та завданнях роботи, так і в отриманих результатах належного рівня наукової новизни.

Новизна результатів наукового дослідження полягає в тому, що на основі ґрунтовного дослідження посередницької діяльності у сфері страхування доопрацьовано раніше відомі та розроблено нові положення щодо цієї діяльності і підготовлено пропозиції з удосконалення відповідного законодавства.

Наукова новизна результатів дослідження конкретизується у науково-теоретичних положеннях, висновках та пропозиціях, основними серед яких:

Вперше:

запропоновано в межах дефініції «посередницька діяльність у сфері страхування» розмежовувати виключний або основний види господарської діяльності, тобто діяльність страхових посередників, яка здійснюється систематично на постійній професійній основі, та додатковий вид господарської діяльності, тобто діяльність страхових посередників, яка має характер окремих дій чи сукупності взаємопов'язаних дій, спрямованих на надання послуг у сфері страхування іншим учасникам страхових правовідносин несистематично;

обґрунтовано, що організації асистанс є суб'єктами посередницької діяльності у сфері страхування та можуть надавати послуги страхового агента при виконанні договорів страхування;

запропоновано визначати зміст договору між страховими посередниками та їх контрагентами на основі Примірного договору про надання страхових агентських послуг та Примірного договору про надання страхових брокерських послуг, які може рекомендувати Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;

аргументовано встановлення пені за неперерахування або несвоєчасне перерахування грошових сум страховим посередником у розмірі подвійної облікової ставки НБУ; штрафу у розмірі, визначеному договором, за

невиконання страховим посередником розрахунку сум, які підлягають обов'язковій сплаті з включенням цих санкцій до Примірного договору про надання страхових агентських послуг та Примірного договору про надання страхових брокерських послуг.

Наукові висновки, положення та рекомендації, що містяться в дисертації Ю.П. Уралової, **із достатньою повнотою відображені** у 13 публікаціях, з яких 6 статей – у фахових наукових виданнях, перелік яких затверджений у встановленому порядку, у тому числі 1 стаття - у зарубіжному фаховому виданні, матеріалах наукових конференцій, які додатково висвітлюються основний зміст роботи. Результати дослідження апробовані авторкою на 7 науково-практичних конференціях та круглих столах.

Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження підтверджується проведеним дисертанткою аналізом страхового законодавства України та низки європейських країн, господарського законодавства України, законодавства України про посередництво, Директив ЄС, спеціальної літератури із проблематики дослідження, правозастосовчої практики господарських судів, Вищого господарського суду України та Верховного Суду України, судів загальної юрисдикції, практики здійснення посередницької діяльності у страхуванні (усього 256 найменування).

В дисертаційній роботі авторкою достатньо всебічно вирішені завдання відповідно до поставленої мети дослідження, а саме: визначені поняття та ознаки посередницької діяльності у сфері страхування (с. 13-33); досліджено ознаку системності здійснення посередницької діяльності у сфері страхування (с. 20-21); здійснено порівняльний аналіз категорій «посередницька діяльності у сфері страхування» та «страхове посередництво» (с. 24-29); визначено види посередницької діяльності у сфері страхування (с. 33-50); докладно проаналізовано поняття послуги, посередницької послуги та посередницької послуги у сфері страхування (с. 44-49); здійснено періодизацію становлення і розвитку правової основи такої діяльності з виокремленням трьох основних етапів (с. 59-64); запропоновано доповнення Закону України «Про страхування» окремим розділом «Страхове посередництво» (с. 67, Додаток №1); доопрацьовано визначення страхового посередника як суб'єкта посередницької діяльності у сфері страхування (с. 83); удосконалено визначення зв'язаного страхового посередника (с. 96); узагальнено і конкретизовано спеціальні умови здійснення посередницької діяльності у сфері страхування (с. 101-102); аргументовано запровадження обов'язкової процедури сертифікації для всіх страхових посередників з метою підтвердження наявності у них професійних знань та відповідної кваліфікації (с. 108-111); конкретизовано визначення доброї ділової репутації як умови здійснення посередницької діяльності у сфері страхування (с. 113-117); обґрунтовано форми державного регулювання посередницької діяльності у сфері страхування (с. 129-140); здійснено класифікацію договорів, що опосередковують посередницьку діяльність у сфері страхування (с. 146-147); конкретизовано договірні та позадоговірні підстави господарсько-правової відповідальності страхових посередників (с. 175-180); конкретизовано перелік

оперативно-господарських санкцій (с. 204-205); запропоновано види адміністративно-господарських санкцій, які можуть бути застосовані до страхових посередників (с. 212).

Вирішенню цих завдань цілком сприяє виважена структура роботи, що складається з 3 розділів та 9 підрозділів.

Окремо слід відмітити і той факт, що аналіз проблем правового регулювання посередницької діяльності у сфері страхування проводився дисертанткою з врахуванням широкої бази нормативно-правових актів України, а також, в окремих випадках, там де це вимагалось за змістом дослідження - законодавства ЄС (с. 22-23, 27-28, 48, 63-65, 80, 87, 93-95, 105, 113, 121, 195 тощо).

Особлива увага при цьому приділена аналізу правозастосовчої практики, особливостям здійснення діяльності страховими агентами та брокерами (с. 116, 152, 153, 178-179 тощо). За результатами комплексного дослідження вказаних нормативно-правових актів та практики їх застосування була здійснена розробка сучасних підходів до модернізації правового регулювання посередницької діяльності у сфері страхування.

Одне із найсильніших місць роботи – це проведене ґрунтовне дослідження питань господарсько-правової відповідальності суб'єктів посередницької діяльності у сфері страхування, а саме: підстав і умов господарсько-правової відповідальності суб'єктів посередницької діяльності у сфері страхування та форм господарсько-правової відповідальності суб'єктів посередницької діяльності у сфері страхування (с. 171-213).

Особливий інтерес викликає запропонований авторкою проект Закону України «Про внесення змін та доповнень до Закону України «Про страхування» (щодо посередницької діяльності у сфері страхування) та пояснювальна записка до нього (Додаток 1, с. 248-255), де обґрунтовано, що основною ціллю законопроекту є підвищення рівня захисту прав всіх учасників страхування як споживачів послуг страхових посередників і, зумовлений необхідністю змін у нормативно-правовій базі, пов'язаних зі вступом України до СОТ, адаптацією законодавства України у сфері страхування до законодавства ЄС, державним регулюванням посередницької діяльності у сфері страхування, запровадженням європейських стандартів. Для досягнення поставленої мети, зокрема передбачається: уточнення змісту страхового посередництва (посередницької діяльності у сфері страхування) як виду господарської діяльності; надання права страховим посередникам укладати посередницькі договори на основі Примірного договору про надання страхових агентських послуг та Примірного договору про надання страхових брокерських послуг, рекомендованих Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; уточнення кола суб'єктів, які можуть бути страховими посередниками; встановлення конкретних умов здійснення посередницької діяльності у сфері страхування, в т.ч. обов'язкової процедури сертифікації страхових посередників; забезпечення гарантій професійної відповідальності; наявність доброї репутації; реєстрації у державному реєстрі страхових посередників; надання права Національної

комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг ведення Державного реєстру страхових посередників та застосування адміністративно-господарських санкцій, до страхових посередників, які порушують правила здійснення посередницької діяльності у сфері страхування.

Обґрунтованими та корисними для науки господарського права є також власні висновки дисертантки щодо розмежування посередницької діяльності страхових агентів та представництва страховика (с. 29-32). Зокрема встановлено, що у випадку, коли страховий посередник (наприклад, страховий агент) діє за дорученням страховика від імені клієнта, за його рахунок і виконує частину його страхової діяльності, то такі відносини мають ознаки представництва. В іншому випадку, коли діяльність страхового посередника (наприклад, страхового брокера) здійснюється на підставі брокерської угоди від свого імені і в інтересах особи, яка має потребу у страхуванні як страхувальник, - мають ознаки комерційного посередництва. При цьому, в обох випадках страховий посередник вчиняє дії в інтересах клієнта на підставі отриманих від нього повноважень, що дає підстави об'єднати діяльність страхових брокерів, перестрахових брокерів та страхових агентів у рамках такого інституту як страхове посередництво.

Робота містить й багато інших ґрунтовних положень, які стосуються виділення особливостей правового регулювання діяльності та правового становища страхових посередників; акцентування проблем винагороди страхових посередників та інші.

Достовірність результатів дисертації підтверджується також тим, що її результати знаходяться у тісному зв'язку з планом науково-дослідної діяльності юридичного факультету Донецького національного університету імені Василя Стуса в рамках тем «Господарсько-правове забезпечення розвитку економіки України» (державна реєстрація № 0108U003267), «Розвиток правової системи України: стан та перспективи» (державна реєстрація № 0112U002868).

Теоретичне і практичне значення результатів проведеного дослідження полягає в тому, що отримані наукові результати доповнюють теорію страхового і господарського права, можуть бути використані і використовуються: у науково-дослідній роботі – з метою подальшого дослідження правових проблем господарсько-правового регулювання посередницької діяльності у сфері страхування; у навчальному процесі при викладанні навчальних дисциплін «Господарське право (особлива частина), «Страхове право» в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса МОН України (довідка №39/01-13/01.1.3 від 22.02.2018р.) тощо; в практичній діяльності суб'єктів посередництва у сфері страхування - Товариства з додатковою відповідальністю «Страхова компанія «Укрфінстрах» (довідка № 2887 від 03.10.2017 р.), ПрАТ Страхова компанія «ІНТЕР-ПЛЮС» (довідка № 147 від 02.10.2017 р.) та Товариства з обмеженою відповідальністю «Арбітр Груп» м. Київ (довідка № 319 від 03.10.2017 р.).

Теоретичні узагальнення, висновки та пропозиції, які сформульовано в роботі, можуть бути використані для подальшого удосконалення чинного законодавства щодо посередницької діяльності у сфері страхування.

Зауваження за змістом дисертації. Підтвердженням належного теоретичного рівня проведеного Ю.П. Ураловою дослідження є наявність в роботі окремих висновків теоретичного характеру, що можуть бути підґрунтям повноцінної наукової дискусії, деякі положення дисертації потребують уточнення.

1) На с. 9, 31, 41, 55, 75, 89, 91, 93, 94, 100, 212 роботи автор системно зазначає, що посередницька діяльність у сфері страхування є частиною страхової діяльності. Зокрема на с. 212 дисертації автор конкретизує визначення поняття агентської діяльності з акцентом на правову підставу її здійснення, і зазначає, що -це господарська діяльність, яка полягає у наданні страховим агентом послуг страховикам щодо виконання *частини їх страхової діяльності* від імені, в інтересах, за рахунок страховика, якого він представляє на підставі договору доручення або агентського договору.

Натомість захищені дисертаційні дослідження та аналіз чинного законодавства України доводить інше.

Посередницька діяльність у страхуванні (та перестраховуванні) не є частиною страхової діяльності, носить самостійний характер, зважаючи на те, що страхові та перестрахові посередники надають не страхові послуги, а – специфічні посередницькі послуги у страхуванні та перестраховуванні.

Посередницька діяльність у страхуванні є особливим видом посередницької підприємницької діяльності. Такий висновок А.С. Головачова зробила у дисертаційному дослідженні «Господарсько-правове регулювання посередницької діяльності у страхуванні та перестраховуванні в Україні» (2016 р.) виходячи із ознак, притаманній посередницькій діяльності і у сфері страхування зокрема. В якості вказаних ознак А.С. Головачова виділяє: 1) зміст такої діяльності, сутність якого полягає у здійсненні діяльності з виробництва суспільно корисного продукту особливого виду – посередницької послуги у страхуванні та перестраховуванні. При цьому під *посередницькою послугою у страхуванні та перестраховуванні* розуміє діяльність страхових та перестрахових брокерів щодо задоволення потреб страхувальників та перестраховальників у захисті їх майнових інтересів, шляхом страхування (перестраховування) відповідного ризику з найвищою ефективністю, а також – страхових агентів щодо задоволення потреб страхових компаній у ефективному розміщенні страхових послуг на ринку страхування; 2) систематичність та професійність такої діяльності. Закон України «Про страхування» визначає, що посередницька діяльність брокерів у страхуванні та перестраховуванні здійснюється як виключний вид діяльності. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок провадження діяльності страховими посередниками» містить положення, яке визначає, що брокерська діяльність є професійною діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності. Підтвердженням даної тези, є також прийняття Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України (далі – Держфінпослуг) (на

сьогодні – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, далі – Нацкомфінпослуг) нормативно-правових актів, які містять спеціальні норми щодо вимог здійснення посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні; 3) посередницька послуга у страхуванні та перестрахованні як результат посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні реалізується на ринку за плату, тобто функціонує як товар. За надані послуги посередник отримує обумовлену договором винагороду, що є його прибутком; 4) здійснення посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні засноване на поєднанні приватних інтересів суб'єктів, що надають послуги і публічних інтересів суспільства; 5) значний ступінь державного регулювання посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні, встановлення правил здійснення підприємницької діяльності страховими агентами (юридичними особами та фізичними особами – підприємцями), страховими та перестраховими брокерами. Державне регулювання вказаного виду діяльності на сьогодні здійснюється через застосування до страхових та перестрахових посередників механізму державної реєстрації, сертифікації, регулювання страхових тарифів, здійснення контролю та нагляду за діяльністю страхових та перестрахових посередників, застосування уповноваженими державними органами заходів впливу; 6) підставою здійснення посередницької діяльності у страхуванні та перестрахованні відповідно до статті 15 Закону України «Про страхування» та Порядку провадження діяльності страховими посередниками є укладення договору доручення/агентського договору або брокерського договору (залежно від суб'єкта, що здійснює таку діяльність); 7) посередницька діяльність у страхуванні та перестрахованні здійснюється спеціальними суб'єктами.

Вище викладене дає підстави стверджувати, що посередницька діяльність у страхуванні та перестрахованні відповідає основним ознакам господарської діяльності як діяльності в сфері суспільного виробництва, спрямованої на надання послуг для задоволення суспільних потреб, здійснюваної на професійній основі, результати якої реалізуються на ринку за плату, тобто функціонують як товар, і заснованої на поєднанні приватних і публічних інтересів і, при цьому, не є частиною страхової діяльності, а носить самостійний характер.

Крім того, якщо розглядати посередницьку діяльність у сфері страхування як частину страхової діяльності, необхідно здійснити ґрунтовний порівняльний аналіз зазначених категорій і співставити їх як частину і ціле - які (частина і ціле як філософські категорії) відображають відношення між сукупністю предметів чи їх сторін, елементів і зв'язків, що їх об'єднує і приводить до появи в цій сукупності нових властивостей та закономірностей, не притаманних предметам, сторонам, елементам у їх розчленованості.

Цілим, в даному випадку буде виступати категорія страхової діяльності, частиною – категорія посередницької діяльності у сфері страхуванні. Якщо за основу «цілого» взяти розуміння страхової діяльності як врегульовану нормами права, здійснювану на підставі ліцензії господарську діяльність суб'єктів господарювання (страховиків), пов'язану з наданням страхових послуг

юридичним особам або фізичним особам (страхувальникам) за рахунок грошових фондів (страхових резервів), які формуються шляхом сплати страхувальниками страхових платежів, щодо захисту їх майнових інтересів у разі настання визначених законом чи договором страхування подій (страхових випадків), то як її частина - «посередницька діяльність у сфері страхування» - співвідноситься із основними ознаками «цілого»?

2) Додаткового обґрунтування потребує позиція автора щодо необхідності запровадження ліцензування посередницької діяльності у сфері страхування (с. 141). В результаті дослідження автор доходить висновку, що страхові посередники є учасниками ринку фінансових послуг, які надають в ході здійснення посередницької діяльності у сфері страхування посередницькі послуги, що відповідають ознакам фінансової послуги. Відповідно, ліцензування потрібно розглядати як можливий засіб державного регулювання посередницької діяльності у сфері страхування. Доцільність існування імперативної норми щодо обов'язковості отримання ліцензії страховиком не викликає заперечень, проте, питання щодо необхідності запровадження ліцензування страхових посередників є дискусійним. Слід відзначити, що чинним законодавством ліцензування діяльності страхових посередників не передбачено.

Діяльність страхових посередників не спрямована на безпосереднє надання страхових послуг, тобто страховий посередник після надання страхової та/або перестрахової послуги ніяким чином прямо не впливає на відносини сторін договору страхування чи перестраховування з приводу здійснення страхової виплати у разі настання страхового випадку. Отже, посередник у страхуванні та перестраховуванні здійснює лише продаж послуги конкретної страхової компанії – надає посередницьку послугу у страхуванні.

3) Викликає певні заперечення пропозиція авторки, щодо об'єднання реєстрів страхових брокерів, перестрахових брокерів, страхових агентів, які мають право здійснювати посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, і ведення єдиного державного реєстру всіх страхових посередників (с.126). Обґрунтовуючи такий підхід авторка вказує, що за підходу законодавця, коли вимога реєстрації поширюється на обмежене коло страхових посередників, залишаючи поза межами страхових агентів, які не надають посередницькі послуги у сфері страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, мають місце ознаки порушення принципів підприємництва (ст. 44 ГК України), а також загальних гарантій прав підприємців (ст. 47 ГК України). Крім цього, дисертантка вважає невинуватим ведення реєстрів різними органами: Нацкомфінпослуг (реєстр страхових брокерів та перестрахових брокерів) та МТСБУ (реєстр страхових агентів, які є фізичними чи юридичними особами, та здійснюють посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності) (с.125 – 126).

Такий підхід потребує додаткової аргументації, оскільки у законодавстві країн ЄС до цього питання закріплено різні підходи. Також не має єдиної точки

зору з цього питання і у науковій юридичній літературі. Уявляється, що для ведення окремого реєстру страхових агентів необхідно фінансування, час на розроблення електронного реєстру, а також з'явиться ще одна громіздка процедура – включення до реєстру осіб, які бажають здійснювати агентську діяльність у страхуванні. Можливо більш ефективною може стати законодавча вимога, відповідно до якої, по-перше, страховик зобов'язаний вести реєстр страхових агентів, а по-друге, перелік страхових агентів конкретного страховика буде міститися і у Державному реєстрі фінансових установ у відомостях про страховика.

4) На с.90 дисертації робиться висновок, про необхідність розподілу таких суб'єктів, як страхові брокери та перестрахові брокери, але одночасно розглядати їх у якості суб'єктів, які відносяться до однієї групи, а саме, брокерів, які здійснюють посередницьку діяльність у сфері страхування. Авторка вказує, що для брокерів критерієм поділу є сфера здійснення посередницької діяльності. Якщо для страхових брокерів – це страхування, то для перестрахових брокерів такою сферою є перестраховування. З точки зору Закону України «Про страхування» страхові та перестрахові брокери відносяться до категорії страхових посередників. Уявляється, що при такому підході коли відбувається виокремлення такого окремого виду суб'єктів посередницької діяльності у сфері страхування як брокери, має місце певна невідповідність вимогам національного законодавства, а саме Закону України «Про страхування», а також не враховано, що перестрахові брокери на відміну від страхових брокерів та страхових агентів не приймають участь у страхових відносинах у сфері господарювання.

5) Додаткового обґрунтування потребують положення роботи, в яких дисертантка пропонує застосовувати до страхового посередника оперативно-господарські санкції, у разі порушення договірних зобов'язань. Зокрема, віднесення авторкою до оперативно-господарських таких санкцій як: одностороння відмова від виконання свого зобов'язання, із звільненням страхувальника від відповідальності; відмова від оплати винагороди (повністю або частково); відмова від прийняття зобов'язання; одностороннє зупинення дії посередницького договору на строк до 3 місяців; одностороннє розірвання посередницького договору (с.205 -210). Враховуючи те, що позиція дисертантки полягає у тому, що оперативно-господарські санкції застосовуються незалежно від вини порушника (с.209) слід було більш повно розкрити питання таких важливих аспектів порядку застосування оперативно-господарських санкцій, як фіксація факту правопорушення, визначення строку застосування таких санкцій відносно страхових посередників та оскарження їх застосування.

Загальний висновок по дисертації.

Здійснене Ю.П. Ураловою комплексне дослідження господарсько-правового регулювання посередницької діяльності у сфері страхування, дозволило дисертантці заповнити певні прогалини у науці господарського права щодо посередницької діяльності. Дискусійні положення та висновки дисертації можуть стати підґрунтям для подальших наукових досліджень

проблем страхового посередництва.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертації Юлії Павлівни Уралової. Дисертація Уралової Ю.П. «Господарсько-правове регулювання посередницької діяльності у сфері страхування» характеризується глибоким теоретичним рівнем, свідчить про ґрунтовне володіння авторкою предметом дослідження, в тому числі практичних проблем, що виникають в правозастосовчій практиці господарських судів та судів загальної юрисдикції при розгляді справ, що виникають в процесі здійснення посередницької діяльності у сфері страхування, її високий професіоналізм.

Робота є оригінальною науково-дослідною працею, в якій отримано науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу – обґрунтування напрямів удосконалення законодавства України про страхове посередництво та підвищення рівня захищеності прав та законних інтересів суб'єктів такої діяльності і споживачів їх послуг.

Автореферат та наукові публікації повністю відображають основні положення та результати проведеного дослідження.

Вищезазначене дає підстави для висновку про те, що дисертаційну роботу «Господарсько-правове регулювання посередницької діяльності у сфері страхування» виконано відповідно до вимог пунктів 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», а її авторка Уралова Юлія Павлівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 - господарське право; господарсько-процесуальне право.

Офіційний опонент

Доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри господарського права
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Н.Б. Пацурія

